

Gatunki filmowe

Opracowanie: mgr Iwona Kulpa-Szustak

Western

- charakterystyczna scenografia (góry, kaniony, prerie, miasteczka Dzikiego Zachodu)
- konflikt pomiędzy naturą (Indianie) a nadchodzącą cywilizacją (amerykańscy pionierzy, kowboje), prawem (szeryf) a występkiem (rewolwerowiec), wyobcowanym samotnikiem a zbiorowością
- typowe stroje, figury jeźdźców na koniach w bezkresnych przestrzeniach
- twarde, proste prawo, jasne reguły, odwaga i honor postaci
- oparcie postaci kowbojów i rewolwerowców na autentycznych amerykańskich bohaterach
- schematyczny rysunek postaci, wyraźny podział na dobrych i złych
- pościgi, pojedynki rewolwerowców
- potyczki z Indianami, początkowo jednoznacznie klasyfikowanymi jako negatywni bohaterowie, później ukazwanymi jako równoprawne postaci w fabule

Cinetext t Date: 02.06.2000 Credit: Cinetext Bildarchiv
Caption: Der mit dem Wolf tanzt (USA 1990) Kevin Costner

Tańczący z wilkami w reż. Kevina Costnera

Antywestern, spaghetti western, acid western

- obnażenie fałszywej legendy Dzikiego Zachodu
- krytyka sposobu kolonizacji tych terenów i traktowania Indian
- zmiana zasad westernu, przerysowanie jego schematów – pojawienie się postaci sfrustrowanych rzezimieszków zamiast dobrych, odważnych kowbojów i szeryfów
- ironiczny stosunek do reguł klasycznego westernu
- pesymizm, nieidealizowane postaci
- nierealistyczna atmosfera, surrealizm, ekscentryczny humor

Truposz reż. Jima Jarmuscha

Film drogi

- głównym tematem podróż bohaterów, niekoniecznie prowadząca do jasno określonego celu
- pokonywania samochodem, motocyklem lub ciężarówką droga ma wymiar poszukiwania swobody, sensu życia i prawdy o sobie samym
- bohaterami najczęściej samotni buntownicy, indywidualiści, osoby niepokodzone z rutyną codzienności i zasadami życia w społeczeństwie
- plenery podobne do westernowych, realizowane w wielkich, pustych przestrzeniach, małych miasteczkach itp.

Mała miss w reż. Jonathana Daytona i Valerie Faris

Film gangsterski, film kryminalny, film czarny

- ukazanie świata przestępczego oraz walki dobra ze złem
- przemiany od wyraźnego podziału na pozytywnych i negatywnych bohaterów do pesymistycznej wizji świata pełnego zła i dwuznacznych moralnie postaci
- tematem historia życia gangstera od dzieciństwa poprzez czas powodzenia aż do upadku
- obrazy miasta jako labiryntu tajemniczych, niebezpiecznych zaułków w nocnej scenerii
- modelowym bohaterem prywatny detektyw brutalnie rozprawiający się z przestępcami
- postać femme fatale – pięknej tajemniczej kobiety przywodzącej mężczyzn do zguby
- połączenie nastrojowości i sentymentalizmu z obrazami przemocy
- wykształcenie odmian, m.in. filmu szpiegowskiego, policyjnego, sensacyjnego

Ojciec chrzestny w reż. Francis Ford Coppola

Nowe kino kryminalne

- nowatorskie sposoby opowiadania fabuły
- dynamiczne sceny akcji, brutalność
- mieszanie elementów z różnych gatunków filmowych
- produkcje łączące cechy ambitnego kina i rozrywkowego przeboju kinowego
- mroczna atmosfera, zagmatwana akcja i tajemnicze wydarzenia
- stylizacja, przeróbki klasycznego kina czarnego

Taksówkarz w reż. Martina Scorsese

Kino akcji, kino sztuk walki, superhero movie

- szybkie tempo wydarzeń, często pozbawionych logiki i prawdopodobieństwa
- liczne sceny pościgów, pojedynków, strzelanin, efektowne sceny eksplozji
- prosta, schematyczna fabuła (najczęściej oparta na motywie odwetu, ocalania od zagrożenia czy walki z bezprawiem) i charakterystyka postaci jedynie pretekstem do stworzenia dynamicznego widowiska
- wyraźny podział na dobrych i złych
- twardy charakter i charyzma głównego bohatera
- w filmach o komiksowych bohaterach konieczna wierność stylistyce pierwowzoru i spektakularność efektów specjalnych

Kino katastroficzne

- schematyczna fabuła podporządkowana ukazaniu na ekranie robiących wielkie wrażenie, niecodziennych wydarzeń, np. wybuchu wulkanu, powodzi, trzęsienia ziemi, epidemii, katastrofy samolotu
- uzależnienie od możliwości technicznych związanych z generowaniem efektów specjalnych
- działania postaci kształtowane przez walkę z żywiołem, znalezienie się w niezwyklej, heroicznej roli i dramatycznych okolicznościach

2012 w reż. Rolanda Emmericha

Film wojenny

- ukazanie losów pojedynczych postaci kształtowanych przez toczącą się wojnę
- widowiskowe rekonstrukcje ważnych bitew czy działań zbrojnych
- wojna jako przeżycie zmieniające człowieka i umożliwiające mu poznanie samego siebie, heroiczny zryw lub kwintesencja zła niszczącego jednostkę
- historyczne konflikty tłem dla fabuły sensacyjnej, przygodowej lub komediowej
- upraszczające podziały – walka dobra ze złem
- sceny walki, żołnierskiego życia

Pluton w reż. Olivera
Stone'a

Film historyczny, kostiumowy

- przenikanie się z innymi gatunkami, np. melodramatem, horrorem lub komedią
- przemieszanie historycznych wydarzeń i autentycznych postaci z fikcyjnymi, wywiedzionymi z legend lub ciekawych biografii sławnych bohaterów
- efektowność ważniejsza od drobiazgowego odwzorowania faktów i obrazu epoki
- historyczne wnętrza i kostiumy, często barwne i pełne przepychu
- stylizacja języka postaci
- fabuła pretekstem do uniwersalnej opowieści o ludzkim życiu
- w filmach płaszcza i szpady obecność intrygi sensacyjnej lub miłosnej i ciekawych bohaterów

Pan Tadeusz w reż. Andrzeja Wajdy

Melodramat

- przenika do filmów wojennych, kryminalnych itp.
- ukazanie perypetii bohaterów, którzy zakochują się w sobie, ale muszą walczyć o swoją miłość, niemożliwą np. ze względu na normy obyczajowe lub dramatyczne zdarzenia historyczne
- konflikt honoru i uczucia
- wzruszające sceny, często nieszczęśliwe zakończenie, np. śmierć jednego z kochanków na skutek zdarzeń spowodowanych przez zły los
- uproszczona charakterystyka postaci, wyraźnie ze sobą skonstrastowanych, co wzmacnia dramatyzm fabuły
- dążenie do poruszenia odbiorcy, wywołania silnych emocji
- ukazanie miłości niezwyklej i niemożliwej w zwykłym życiu oraz szlachetnych bohaterów, których widz chciałby naśladować

Casablanca w reż.
Michaela Curtiza

Komedia, komedia romantyczna

- głównym celem rozbawienie widza poprzez ukazanie mu postaci, z którymi może się utożsamić, lub od których może poczuć się lepszy
- lekka fabuła, z dystansem, w uproszczony sposób prezentująca świat, charakterystykę bohaterów i relacje między nimi
- happy end następujący po serii pomyłek, zabawnych sytuacji i niezwykłych zwrotów akcji
- optymizm w ukazywaniu rzeczywistości, konserwatywny światopogląd
- gagi, maskarady, komizm sytuacyjny, błyskotliwe dialogi, przemoc ukazywana bez konsekwencji
- ukazanie w krzywym zwierciadle życia codziennego i przemian obyczajowych
- komedia romantyczna jako przemieszanie elementów melodramatu i komedii, połączone często z treściami odważnymi obyczajowo według schematów: siła przeznaczenia, poszukiwanie prawdziwej miłości, dorastanie do uczucia, odejście ukochanej osoby, losy współczesnego Kopciuszka
- typy fabuły głównie dla kobiet, ukazujących świat i życiowe problemy z kobiecej perspektywy (tzw. chick flick)

Kamp

- rodzaj kina zwany też kinem złego smaku
- przesadna stylizacja, kiczowatość
- sztuczność ukazywanej rzeczywistości
- przerysowanie efektów osiągniętych scenografią, kostiumami, charakteryzacją
- skłonność do parodiowania i ekstrawagancji
- sprzeciw wobec ogólnie przyjętych kanonów piękna i dobrej sztuki filmowej
- jeden z fenomenów tzw. kina kultu, cieszącego się uwielbieniem widzów pasjonatów, obecnego głównie na niszowych seansach i przeglądach

Dzikość serca

Thriller

- nazwa od angielskiego *thrill* ‘dreszcz’, stąd polskie określenie dreszczowiec
- stanowi typ opowieści filmowej dążącej do wywołania uczucia narastającego niepokoju i zagrożenia, obecnej w fabułach wielu gatunków filmowych, głównie sensacji czy kryminale
- lęk jest wywoływany przez konkretne, realne czynniki dające się rozumowo wyjaśnić
- sytuacja osaczenia bohatera, zagubionego w labiryncie zdarzeń i wrogiej przestrzeni miasta
- główny bohater ma cechy przeciętnego człowieka, tak by widz mocniej wczuł się w akcję i silniej odczuł nastrój filmu
- postać musi poradzić sobie z niezwykle dla siebie, niebezpieczną sytuacją, która burzy jej spokojne, szczęśliwe życie, w wyniku samotnej walki zażegna zagrożenie i przywraca ład codzienności

Blue Velvet w reż. Davida Lyncha

Horror, film grozy

- nazwa od łacińskiego *horror* ‘dreszcz’, ‘trwoga’, ‘strach’
- wywołanie w widzu lęku dzięki wprowadzeniu w świat realny postaci i zdarzeń nierzeczywistych, niedających się rozumowo wyjaśnić
- odrażające postacie wampirów, wilkołaków, duchów, czarownic symbolizujących zło
- nastrojowość, atmosfera strachu wywołanego mrokiem i tajemniczością
- elementy makabryczne, erotyczne, groteskowe
- straszne wydarzenia raczej sugerowane widzowi niż ukazywane wprost, co wpływa na wyobraźnię odbiorcy
- staroświecka stylizacja

Gore, slasher

- nazwy od angielskiego *gore* 'posoka' (krew) oraz *slash* 'ciąć'
- dosłowne ukazywanie aktów brutalnej przemocy
- sceny wymyślnie zadawanej śmierci pokazywane często i szczegółowo
- rekwizytami są ostre przedmioty (maczeta, siekiera, nóż itp.)
- duża rola efektów specjalnych i wielkiej ilości krwi przelewanej na planie
- postać mordercy najczęściej zamaskowana albo monstrualna, skrywająca straszną tajemnicę, odkrywaną widzowi na zakończenie filmu
- celowe oddziaływanie niewyobrażalnym okrucieństwem, przekroczenie ranic estetyki klasycznego horroru
- połączenie teatralności, scenografii z sennego koszmaru z nowoczesnością

Krzyk IV w reż. Wesa Cravena

Fantasy

- inspiracje legendami, mitami
- akcja osadzona w nieokreślonej przeszłości, poza realiami historycznymi
- walka dobra i zła przy udziale sił nadnaturalnych oraz pomocy magii
- postacie herosów walczących ze złem, potworami itp.
- baśniowa atmosfera i fantastyczne postaci, fabuły wzorowane na powieściach młodzieżowych
- motywy znane z mitów: wędrówka, kara i nagroda itp.
- wystawne, efektowne produkcje

Władca pierścieni w reż. Petera Jacksona

Science-fiction

- łączy się m.in. z thrillerem, horrorem
- fabuła oparta na lęku przed nieznanymi człowiekowi obszarami nauki, zakątkami kuli ziemskiej czy kosmosu oraz przekonaniu, że dzięki nauce i racjonalizmowi człowiek może je opanować
- ukazanie fantastycznych postaci w niezwyklej scenerii oraz niesamowitych zdarzeń
- technika i nauka służące dobru, postęp w tych dziedzinach ma ułatwiać zbadanie i oswojenie nieznanego, które napawa człowieka lękiem
- tematem spotkania z cywilizacjami pozaziemskimi, niebezpieczne eksperymenty, sztuczna inteligencja, bunt maszyn, epidemia śmiertelnościowego wirusa, uderzenie komety itp.
- pod efektownym kostiumem kryją się zagadnienia związane z sensem i celem bycia człowieka w świecie

Gwiezdne wojny w reż. George'a Lucasa

Cyberpunk

- fabuły łączące ukazywanie świata bardzo zaawansowanego technicznie z żywiołem buntu i rewolucji w jego wnętrzu
- pesymistyczna wizja rzeczywistości targanej konfliktami i niepokojami społecznymi, której przeciwstawiają się bohaterowie
- idee wynalazków i innego typu modyfikacji (w tym biologicznych), mających stworzyć nowy lepszy świat i istoty lepsze od ludzi

Avatar w reż. Jamesa Camerona